

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. gegužės 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Lygiavertiškumo principas – Veiksmingumo principas – Priverstinio vykdymo procedūra dėl finansinės nuomos sutarties, laikomos vykdomuoju dokumentu – Prieštaravimas dėl vykdymo – Nacionalinės teisės aktai, neleidžiantys šį prieštaravimą turinčiam nagrinėti teismui patikrinti vykdomojo dokumento sąlygų nesąžiningumo – Vykdomo klausimus sprendžiančio teismo įgaliojimas savo iniciatyva tikrinti galimą sąlygos nesąžiningumą – Ieškinys, kurį galima pareikšti pagal bendrosios teisės normas ir kuris leidžia patikrinti minėtų sąlygų nesąžiningumą – Reikalavimas pateikti užstatą siekiant sustabdyti vykdymo procesą“

Byloje C-725/19

dėl *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto 2-asis pirmosios instancijos teismas, Rumunija) 2019 m. rugsėjo 18 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. spalio 1 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

IO

prieš

Impuls Leasing România IFN SA

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (pranešėjas) ir I. Jarukaitis, teisėjai M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ir A. Kumin,

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorė R. Șereș, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. balandžio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Impuls Leasing România IFN SA*, atstovaujamos *avocată* N. M. Ionescu,

* Proceso kalba: rumunų.

– Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos E. Gane,
– Europos Komisijos, atstovaujamos N. Ruiz García, C. Gheorghiu ir M. Carpus Carcea,
susipažinęs su 2021 m. liepos 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant IO ir *Impuls Leasing România IFN SA* (toliau – ILR) ginčą dėl ieškovės pagrindinėje byloje pateikto prieštaravimo dėl priverstinio vykdymo veiksmų, susijusių su finansinės nuomos sutartimi.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 dvidešimt ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo“.
- 4 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:
„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, [kad sutartyje, kurią verslininkas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytais sąlygomis] nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“
- 5 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

Rumunijos teisė

- 6 Civilinio proceso kodeksas buvo iš dalies pakeistas 2018 m. gruodžio 18 d. *Legea Nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii Nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor norminiu aktu* (Įstatymas Nr. 310/2018, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Įstatymas Nr. 134/2010 dėl Civilinio proceso kodekso ir kitų norminių aktų) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 1074), įsigaliojusių 2018 m. gruodžio

21 d. Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamas prašymas dėl priverstinio vykdymo pateiktas 2019 m. kovo 26 d., jam taikomos šio kodekso, iš dalies pakeisto minėtu įstatymu (toliau – iš dalies pakeistas Civilinio proceso kodeksas), nuostatos.

- 7 Iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 24 straipsnyje numatyta:

„Naujojo procesinio įstatymo nuostatos taikomos tik procesams ir priverstinio vykdymo veiksams, pradėtiems po jo įsigaliojimo.“

- 8 Iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 632 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Priverstinis vykdymas gali būti įgyvendinamas tik vykdomojo dokumento pagrindu.“

- 9 Iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodyta:

„Be to, skolos vertybiniai popieriai ar kiti dokumentai, kurie pagal įstatymą pripažįstami vykdytinais, taip pat yra vykdomieji dokumentai ir jiems gali būti taikomas priverstinis vykdymas.“

- 10 Iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Prašyti sustabdyti šio straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktuose numatytų dokumentų vykdymą galima ir bylos nagrinėjimo iš esmės tikslais pareiškiant ieškinį dėl jų panaikinimo. 719 straipsnio nuostatos taikomos pagal analogiją.“

- 11 Iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 713 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Jeigu priverstinis vykdymas atliekamas pagal kitą nei teismo sprendimas vykdytiną dokumentą, faktiniai ar teisiniai pagrindai, susiję su tame dokumente nurodytos teisės esme, gali būti nurodomi prieštaravimui pagrįsti tik tuo atveju, jeigu įstatyme nenumatyta jokių procesinių teisių gynimo priemonių, įskaitant ieškinį pagal bendrosios teisės normas, suteikiančių galimybę prašyti panaikinti tą dokumentą.“

- 12 Pagal *Ordonanța Guvernului Nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing* (Vyriausybės nutarimas Nr. 51/1997 dėl finansinės nuomos sandorių ir finansinės nuomos bendrovių) 8 straipsnyje nustatyta:

„Finansinės nuomos sutartys ir daiktinės bei asmeninės garantijos, kuriomis siekiama užtikrinti iš finansinės nuomos sutarties kylančius įsipareigojimus, laikomi vykdomaisiais dokumentais.“

- 13 Vyriausybės nutarimo Nr. 51/1997 15 straipsnyje numatyta:

„Išskyrus atvejus, kai sutartyje numatyta kitaip, jeigu nuomininkas (naudotojas) du mėnesius iš eilės neįvykdo savo pareigos mokėti visą nuomos įmoką, skaičiuojant nuo finansinės nuomos sutartyje numatyto termino pabaigos, nuomotojas (finansavimo teikėjas) turi teisę nutraukti finansinės nuomos sutartį, o nuomininkas (naudotojas) privalo grąžinti daiktą ir sumokėti visas iki grąžinimo pagal finansinės nuomos sutartį dienos mokėtinas sumas.“

- 14 Vyriausybės nutarimo Nr. 51/1997 10 straipsnio d punkte nustatyta:

„Nuomininkas (naudotojas) įsipareigoja sumokėti visas pagal finansinės nuomos sutartį mokėtinas sumas – nuomą, draudimą, mokesčius ir rinkliavas, – kurių dydis ir mokėjimo terminas numatytas sutartyje.“

- 15 *Legea Nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori* (Įstatymas Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų verslininkų ir vartotojų sudarytose sutartyse) į Rumunijos teisę buvo perkelta Direktyva 93/13.
- 16 Įstatymo Nr. 193/2000 1 straipsnyje nurodyta:
- „1. Verslininkų ir vartotojų sudarytų prekių pirkimo ar paslaugų teikimo sutarčių sąlygos turi būti aiškos, nedviprasmiškos ir joms suprasti nereikia turėti specialų žinių.
2. Atsiradus abejonių dėl sutarties sąlygų aiškinimo, jos turi būti aiškinamos vartotojo naudai.
3. Verslininkams draudžiama numatyti nesąžiningas sąlygas su vartotojais sudaromose sutartyse.“
- 17 Įstatymo Nr. 193/2000 2 straipsnyje numatyta:
- „1. Vartotojas – tai bet kuris fizinis asmuo arba į asociaciją susijungusių fizinių asmenų grupė, veikiantys pagal sutartį, patenkančią į šio įstatymo taikymo sritį, siekdami tikslų, nesusijusių su jų komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija.
2. Verslininkas – tai bet kuris leidimą turintis fizinis ar juridinis asmuo, veikiantis pagal sutartį, patenkančią į šio įstatymo taikymo sritį, siekdamas tikslų, susijusių su komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija, ir bet kuris kitas asmuo, kuris siekdamas tų pačių tikslų veikia to pirmojo asmens vardu ar naudai.“
- 18 Įstatymo Nr. 193/2000 4 straipsnyje nustatyta:
- „1. Sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo tiesiogiai su vartotoju derėtasi, laikoma nesąžininga, jeigu dėl jos vienos arba kartu su kitomis sutarties nuostatomis vartotojo nenaudai ir nusižengiant sąžiningumo reikalavimui iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra.
2. Laikoma, kad dėl sutarties sąlygos nebuvo tiesiogiai derėtasi su vartotoju, jeigu ji buvo parengta nesuteikiant vartotojui galimybės daryti įtaką jos turiniui, kaip yra verslininkų atitinkamoje prekių ar paslaugų rinkoje taikomų standartinių sutarčių arba bendrųjų pardavimo sąlygų atveju.
3. Faktas, kad su vartotoju buvo tiesiogiai derėtasi dėl tam tikrų sutarties sąlygos aspektų arba kurios nors sąlygos, neužkerta kelio taikyti šio įstatymo nuostatų likusiai sutarties daliai, jeigu, bendrai įvertinus sutartį, paaiškėja, jog tai vis dėlto yra iš anksto vienašališkai verslininko parengta sutartis. Tuo atveju, kai verslininkas tvirtina, kad dėl iš anksto suformuluotos standartinės sąlygos su vartotoju buvo tiesiogiai derėtasi, jis turi tai įrodyti.
4. Priede pateiktame sąraše, kuris yra sudedamoji šio įstatymo dalis, pateikiami nesąžiningomis laikomų sąlygų pavyzdžiai.
5. Nepažeidžiant šio įstatymo nuostatų, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į:
- a) prekių ar paslaugų, kurios buvo sutarties dalykas jos sudarymo momentu, pobūdį;
- b) visus veiksnius, lėmusius sutarties sudarymą;

c) visas kitas tos sutarties arba kitų sutarčių, nuo kurių ji priklauso, sąlygas.

6. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nesusijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu ar kainos ir mokėjimo reikalavimų vykdymu, nei su mainais suteiktomis paslaugomis ar prekėmis, jeigu šios sąlygos suformuluotos lengvai suprantama kalba.“

19 Įstatymo Nr. 193/2000 6 straipsnyje nurodyta:

„Į sutartis įtrauktos nesąžiningos sąlygos, kurių nesąžiningumą konstatuoja pats asmuo arba pagal įstatymą įgaliotos institucijos, nesukelia pasekmių vartotojui, o sutartis vartotojo sutikimu toliau galioja tik tuomet, jeigu panaikinus minėtas sąlygas tai dar įmanoma.“

20 Įstatymo Nr. 193/2000 priedo 1 dalies i punkte nustatyta:

„Nesąžiningomis sąlygomis laikomos sutarties nuostatos, įpareigojančios vartotoją, neįvykdantį sutartinių įsipareigojimų, sumokėti neproporcingai didelę kompensaciją, palyginti su verslininko patirta žala.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 21 2008 m. rugpjūčio 20 d. IO su ILR 48 mėnesių laikotarpiui sudarė finansinės nuomos sutartį dėl 7 810,94 EUR vertės be pridėtinės vertės mokesčio (PVM) motorinės transporto priemonės. Iš šios sutarties nuostatų matyti, kad finansuojama vertė buvo 6 248,75 EUR, nustatyta 8,25 % palūkanų norma, 4 % dydžio kredito suteikimo mokestis sudarė 312,44 EUR, o administravimo mokestis – 5 EUR per mėnesį. Sutartyje buvo numatyta, kad sutartinių įsipareigojimų nesilaikymo atveju finansinės nuomos paslaugos teikėjas gali arba pareikalauti, kad būtų taikomas priverstinis vykdymas dėl pagal sutartį finansinės nuomos paslaugos gavėjui tenkančių pareigų, įskaitant nuostolių atlyginimą, taip pat kartu ar alternatyviai imtis bet kokių, jo manymu, reikalingų priemonių, arba nutraukti sutartį be išankstinio įspėjimo ar papildomų formos reikalavimų nesikreipiant į teismą ar arbitražą ir pareikalaujant atlyginti nuostolius.
- 22 2009 m. gruodžio 7 d. aptariama finansinės nuomos sutartis buvo nutraukta, nes IO nebegalėjo mokėti nustatytų nuomos įmokų. 2010 m. kovo 19 d. atitinkama motorinė transporto priemonė buvo grąžinta ILR pagal vykdomąjį dokumentą, kuriuo laikoma ši sutartis, o 2010 m. birželio 29 d. parduota už 5 294,12 EUR įskaitant PVM.
- 23 Nutraukus sutartį ILR 2010 m. spalio 15 d. pradėjo priverstinio vykdymo procedūrą dėl 12 592,32 Rumunijos lejų (RON) (apie 2 547 EUR), siekdama, kad pagal vykdomąjį dokumentą būtų išieškotos skolos, t. y. nesumokėtos nuomos įmokos, vykdymo proceso mokesčiai, baudos, valiutų keitimo kursų skirtumai, draudimas ir išieškojimo išlaidos.
- 24 2013 m. kovo 28 d. ILR pateikė prašymą dėl tolesnio 70 601,12 RON (apie 14 280 EUR) sumos išieškojimo iš IO. 2015 m. lapkričio 13 d. civilinių bylų teismo sprendimu, kurį priėmė *Judecătoria Sectorului 1 București* (Bukarešto 1-asis pirmosios instancijos teismas, Rumunija), buvo patvirtinta, kad išieškojimą galima nukreipti į trečiuosius asmenis.
- 25 2016 m. lapkričio 16 d. antstolio patvarkymu priverstinis vykdymas buvo nutrauktas, nes IO nebeturėjo turto, į kurį gali būti nukreiptas išieškojimas.

- 26 2019 m. kovo 26 d. ILR pateikė naują prašymą dėl priverstinio vykdymo taikymo IO, siekdama, kad būtų patenkintas 137 502,84 RON (apie 27 900 EUR) skolinis reikalavimas, kurį sudarė išrašytos ir neapmokėtos mokesčių sąskaitos, delspinigiai, finansuoto ir negrąžinto kapitalo likutis, dėl sutartinių įsipareigojimų nevykdymo susidariusios skolos ir išieškojimo išlaidos.
- 27 2019 m. balandžio 12 d. nutartimi *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto 2-asis pirmosios instancijos teismas, Rumunija) patvirtino priverstinį vykdymą dėl prašomos išieškoti sumos kartu su antstolio patvarkyme vėliau nustatytomis 8 719,29 RON (apie 1 764 EUR) dydžio vykdymo išlaidomis.
- 28 2019 m. gegužės 24 d. IO pateikė prieštaravimą dėl priverstinio vykdymo. Grįsdama savo prieštaravimą ji nurodė, kad trejų metų senaties terminas, per kurį ILR galėjo prašyti ir išsireikalausti priverstinio vykdymo pagal vykdomąją dokumentą, kuriuo laikoma finansinės nuomos sutartis, prasidėjo 2010 m., kai ji nustojo mokėti finansinės nuomos įmokas, ir pasibaigė tada, kai ILR pateikė antrąjį prašymą dėl priverstinio vykdymo. Ji taip pat primena, kad dėl pradinio 6 248,75 EUR finansavimo, kurio didžiąją dalį grąžino 2008–2010 m., ILR 2019 m. pradėjo antrą priverstinio vykdymo procedūrą dėl maždaug 30 000 EUR išieškojimo.
- 29 ILR su tuo nesutikdama nurodo, kad IO atžvilgiu turi neginčijamą, likvidų ir mokėtiną skolinį reikalavimą, kurį sudaro finansuoto kapitalo likutis finansinės nuomos sutarties nutraukimo momentu, palūkanos, delspinigiai, draudikui sumokėtų draudimo įmokų suma, išieškojimo komisinis mokestis ir neapmokėtos sąskaitos faktūros, atėmus motorinės transporto priemonės, dėl kurios buvo sudaryta finansinės nuomos sutartis, pardavimo kainą.
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad finansinės nuomos sutartyje, kurios pagrindu prieš IO buvo pradėta priverstinio vykdymo procedūra, yra tam tikrų sąlygų, kurios galėtų būti laikomos nesąžiningomis pagal Įstatymą Nr. 193/2000, kuriuo Direktyva 93/13 perkelta į Rumunijos teisę. Jis paaiškina, kad pagal Civilinio proceso kodekso 713 straipsnio 2 dalį, kol jis nebuvo iš dalies pakeistas Įstatymu Nr. 310/2018, nacionalinis teismas galėjo tikrinti finansinės nuomos sutarties sąlygų nesąžiningumą, nagrinėdamas prieštaravimą dėl priverstinio vykdymo, kai nebuvo jokių specialių procesinių galimybių reikalausti jų panaikinimo. Vis dėlto dabar pagal iš dalies pakeisto ir pagrindinės bylos aplinkybėms taikytino kodekso 713 straipsnio 2 dalį šis teismas tokių sutarties sąlygų nesąžiningumą gali tikrinti tik tuo atveju, kai apskritai nėra jokių procesinių galimybių panaikinti šias sutartis, įskaitant ieškinį pagal bendrosios teisės normas. Bet Įstatymas Nr. 193/2000 nuo šiol suteikia vartotojams galimybę pareikšti ieškinį pagal bendrosios teisės normas, kurį nagrinėdamas nacionalinis teismas galėtų tikrinti galimą sutarties sąlygų nesąžiningumą.
- 31 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal veiksmingumo principą dėl nacionalinių priverstinio vykdymo mechanizmų neturi tapti praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti pagal Sąjungos teisę vartotojams suteiktomis teisėmis. O veiksminga šių teisių apsauga gali būti užtikrinta tik su sąlyga, kad nacionalinė proceso sistema per pačią priverstinio vykdymo procedūrą leidžia savo iniciatyva patikrinti, ar sutarties sąlygos galimai yra nesąžiningos. Taigi kyla abejonių dėl iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 713 straipsnio 2 dalies atitikties Direktyvai 93/13, nes vartotojai nuo šiol privalo pareikšti ieškinį pagal bendrosios teisės normas, bet negali pasinaudoti pagal šią direktyvą jiems suteiktomis teisėmis, kai prieštarauja priverstiniam vykdymui.

- 32 Šiomis aplinkybėmis *Judecătoria Sectorului 2 București* (Bukarešto 2-asis pirmosios instancijos teismas) nutarė sustabdyti pagrindinės bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyva 93/13/EEB, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip Rumunijos galiojantys teisės aktai, susiję su prieštaravimo dėl priverstinio vykdymo priimtino sąlygomis, t. y. [iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso] <...> 713 straipsnio 2 dalis, pagal kurią nagrinėdamas prieštaravimą dėl priverstinio vykdymo teismas neturi galimybės vartotojo prašymu ar savo iniciatyva vertinti, ar finansinės nuomos sutarties, laikomos vykdomuoju dokumentu, sąlygos yra nesąžiningos, nes yra galimybė pateikti ieškinį pagal bendrosios teisės normas, kurį nagrinėjant būtų galima patikrinti, ar sutartyse, sudarytose tarp „vartotojo“ ir „verslininko“, yra nesąžiningų sąlygų, kaip jos suprantamos pagal šią direktyvą?“

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 33 ILR teigia, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nes prašoma išaiškinti nacionalinę teisę.
- 34 Šiuo klausimu pirmiausia primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, pagrįstam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo jurisdikcijos atskyrimu, pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių konstatavimas bei vertinimas ir nacionalinės teisės aiškinimas bei taikymas priklauso tik nacionalinio teismo jurisdikcijai (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 76 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Per šią procedūrą Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti tik Sąjungos teisės nuostatas (2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Somoza Hermo ir Ilunión Seguridad*, C-60/17, EU:C:2018:559, 44 punktas).
- 35 Taip yra nagrinėjamu atveju.
- 36 Pakanka konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, kaip aiškinti Direktyvą 93/13, kad galėtų išspręsti ginčą dėl verslininko su vartotoju sudarytos sutarties.
- 37 Taigi darytina išvada, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl prejudicinio klausimo

- 38 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama kaip draudžianti nacionalinės teisės aktus, neleidžiančius vykdymo klausimus sprendžiančiam teismui, kuriam pateiktas prieštaravimas dėl vartotojo ir verslininko sudarytos finansinės nuomos sutarties, kaip vykdomojo dokumento, vykdymo, savo iniciatyva arba vartotojo prašymu vertinti šios sutarties sąlygų nesąžiningumo, nes galima pareikšti ieškinį pagal bendrosios teisės normas, kurį nagrinėdamas teismas gali patikrinti, ar tokios sutarties sąlygos yra nesąžiningos.

- 39 Šiuo klausimu primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio (žr., be kita ko, 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 40 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (žr., be kita ko, 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 53 ir 55 punktus ir 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus* C-421/14, EU:C:2017:60, 41 punktą).
- 41 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas jau ne kartą yra nusprendęs, kad nacionalinis teismas turi savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir verslininko, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 58 punktas ir 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus* C-421/14, EU:C:2017:60, 43 punktas).
- 42 Be to, pagal Direktyvą 93/13 valstybės narės įpareigojamos, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, numatyti tinkamas ir veiksmingas priemonės, užkertančias kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, verslininkų sudaromose su vartotojais (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 43 Nors Teisingumo Teismas jau ne kartą nurodė, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kaip nacionalinis teismas turi užtikrinti vartotojų teisių, kylančių pagal šią direktyvą, apsaugą, vis dėlto Sąjungos teisėje iš esmės nėra suderintų procedūrų, taikomų nagrinėjant tariamai nesąžiningą sutarties sąlygą, todėl valstybės narės jas nustato savo teisės sistemoje su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei procedūros, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (žr., be kita ko, 2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C 407/18, EU:C:2019:537, 45 ir 46 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Dėl lygiavertiškumo principo pažymėtina, kad Teisingumo Teismas neturi jokios informacijos, galinčios sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų atitikties šiam principui.
- 45 Dėl veiksmingumo principo pasakytina, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės proceso teisės nuostatos taikyti Sąjungos teisę tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos vietą visame procese, į proceso eigą ir jo ypatumus, taip pat prireikus į nacionalinę teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (2021 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 53 punktas). Vis dėlto specifinis

procedūrų pobūdis negali būti veiksnys, darantis poveikį teisinei apsaugai, kuri vartotojams turi būti užtikrinta pagal Direktyvos 93/13 nuostatas (2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 50 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 46 Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad valstybių narių pareiga užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių veiksmingumą reiškia, be kita ko, kiek tai susiję su iš Direktyvos 93/13 kylančiomis teisėmis, veiksmingos teisminės gynybos reikalavimą, pakartotą šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje ir taip pat įtvirtintą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje, kuris taikomas ir apibrėžiant proceso taisykles, susijusias su tokiais teisėmis grindžiamais ieškiniais (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 47 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nesant veiksmingos atitinkamos sutarties sąlygų galimo nesąžiningumo kontrolės negalima užtikrinti, kad bus paisoma pagal Direktyvą 93/13 suteikiamų teisių (2020 m. birželio 4 d. Sprendimo *Kancelaria Medius*, C-495/19, EU:C:2020:431, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 48 Tuo remiantis darytina išvada, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodytos nacionalinės teisės aktuose nustatytos sąlygos negali iš esmės pažeisti šia nuostata vartotojams suteiktos teisės į tai, kad nesąžininga laikoma sąlyga nebūtų jiems privaloma (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 71 punktą ir 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 51 punktą).
- 49 Teisingumo Teismas jau yra atkreipęs dėmesį į tai, kad šia direktyva vartotojui suteiktų teisių veiksmingą apsaugą galima užtikrinti tik tuomet, kai pagal nacionalinę proceso sistemą, vykstant mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrai arba mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrai, galima savo iniciatyva patikrinti, ar atitinkamoje sutartyje nėra potencialiai nesąžiningų sąlygų (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 46 punktą ir 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 44 punktą).
- 50 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad tais atvejais, kai nėra numatyta, kad vykstant mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrai teismas turi savo iniciatyva patikrinti galimai nesąžiningą nagrinėjamos sutarties sąlygų pobūdį, nacionalinės teisės aktai turi būti laikomi galinčiais pakenkti Direktyva 93/13 siekiamos apsaugos veiksmingumui, jeigu jie nenumato tokios kontrolės teismo įsakymo išdavimo etape arba kai tokia kontrolė numatyta tik tada, kai pateikiami prieštaravimai dėl mokėjimo įsakymo, jeigu yra didelė rizika, kad atitinkami vartotojai nepateiks reikalaujamo prieštaravimo dėl ypač trumpo šiam tikslui numatyto termino arba dėl išlaidų, kurių patirtų kreipdamiesi į teismą, palyginti su ginčijamos skolos suma, arba dėl to, kad nacionalinės teisės aktai nenumato pareigos pateikti vartotojui visą reikalingą informaciją, kad jis žinotų savo teisių apimtį (2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, EU:C:2018:745, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 51 Teisingumo Teismas tai pat yra pripažinęs, kad ši direktyva turi būti aiškinama kaip draudžianti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai vykdymo klausimus sprendžiantis teismas negali nei savo iniciatyva ar vartotojo prašymu įvertinti sutarties, pagal kurią susidaro reikalaujama sumokėti skola ir kuria grindžiamas vykdomasis dokumentas, sąlygos nesąžiningumo, nei imtis laikinųjų apsaugos priemonių, visų pirma vykdymo sustabdymo, kai skirti tokios priemonės būtina siekiant užtikrinti visišką teismo, kuriame iš esmės nagrinėjama atitinkama byla ir kuris turi jurisdikciją patikrinti, ar tokia sąlyga

yra nesąžininga, galutinio sprendimo veiksmingumą (2013 m. lapkričio 14 d. Nutarties *Banco Popular Español ir Banco de Valencia*, C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 60 punktas ir 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 28 punktą).

- 52 Pagrindinėje byloje iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2019 m. balandžio 12 d. nutartimi patvirtino nagrinėjamos sutarties priverstinį vykdymą. Be to, atrodo, kad galimas šios sutarties sąlygų nesąžiningumas anksčiau nebuvo tikrintas teismine tvarka.
- 53 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal iš dalies pakeisto Civilinio proceso kodekso 713 straipsnio 2 dalį vykdymo klausimus sprendžiančiam teismui nebeleidžiama, nagrinėjant prieštaravimą dėl vykdymo, savo iniciatyva arba vartotojo prašymu patikrinti, ar finansinės nuomos sutarties, kuri laikoma vykdomuoju dokumentu, sąlygos yra nesąžiningos, nes toki patikrinimą gali atlikti teismas, iš esmės nagrinėjantis pagal bendrosios teisės nuostatas pareikštą ieškinį, kuriam netaikomas joks terminas, turint omeny tai, kad tas teismas pagal Įstatymą Nr. 193/2000 yra įgaliotas sustabdyti vykdymo procesą.
- 54 Šiuo klausimu primintina, kad 2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank* (C-407/18, EU:C:2019:537) 61 punkte Teisingumo Teismas vadovavosi nuostata, kad aplinkybės, jog pagal nacionalinę proceso teisę hipoteka užtikrintos paskolos sutarties, kurią verslininkas sudaro su vartotoju, galimai nesąžiningų sąlygų kontrolę gali atlikti ne teismas, į kurį kreiptasi su prašymu taikyti tokios sutarties priverstinio vykdymo procedūrą, o tik vėliau, jeigu yra poreikis, bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, kuriame vartotojas pareiškia ieškinį dėl tokių nesąžiningų sąlygų pripažinimo negaliojančiomis, akivaizdžiai nepakanka, kad būtų užtikrintas visiškas vartotojų apsaugos, kurios siekiama pagal Direktyvą 93/13, veiksmingumas.
- 55 Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad tuo atveju, kai priverstinio vykdymo procedūra užbaigiama prieš paskelbiant bylą iš esmės nagrinėjančio teismo sprendimą, kuriuo sutarties sąlyga, dėl kurios pradėtas šis priverstinis vykdymas, pripažįstama nesąžininga, taigi ir ši procedūra negaliojančia, toks sprendimas leistų tik *a posteriori* užtikrinti kompensacinę apsaugą, kuri būtų neišsami ir nepakankama ir nebūtų nei tinkama, nei veiksminga priemonė siekiant nutraukti šios sąlygos taikymą, priešingai, nei numatyta Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje (2019 m. lapkričio 6 d. Nutarties *BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București ir Secapital*, C-75/19, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:950, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 56 Bylą *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* ir *Sánchez Morcillo ir Abril García*, kuriose atitinkamai priimta 2013 m. lapkričio 14 d. Nutartis (C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759) ir 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas (C-169/14, EU:C:2014:2099), faktinės ir procesinės aplinkybės skiriasi ir jose pagal nacionalinę teisę teismui nebuvo leidžiama taikyti laikinųjų priemonių, kol bus iš esmės bus išnagrinėtos sutarties nuostatos, vis dėlto šiuo atveju bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, kuriame ieškinys pareiškiamas atskirai nuo skundo dėl vykdymo proceso, turi galimybę sustabdyti minėtą procesą.
- 57 Vis dėlto iš Komisijos pastabų, kurių Rumunijos vyriausybė neginčijo, matyti, kad pateikdamas šį atskirą ieškinį bylą iš esmės nagrinėjančiame teisme vartotojas, prašantis sustabdyti vykdymo procesą, turi sumokėti užstatą, apskaičiuojamą pagal ieškinio reikalavimų vertę.

- 58 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 50 punkte nurodytos jurisprudencijos išplaukia, kad išlaidos, patiriamos kreipiantis į teismą, palyginti su ginčijamos skolos suma, neturi atgrasyti vartotojo kreiptis į teismą, kad būtų patikrintas potencialus sutarties sąlygų nesąžiningumas (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 54 punktą; 2016 m. vasario 18 d. Sprendimo *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, 52 ir 54 punktus ir 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, EU:C:2018:745, 46 punktą).
- 59 Tikėtina, kad vėluojantis vykdyti mokėjimus skolininkas neturės finansinių išteklių, kurių reikia reikalaujamam užstatui pateikti (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 60 punktas). Juo labiau taip yra tuomet, kai, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 58 punkte, pareikštų ieškinių reikalavimų vertė, kaip, atrodo, yra šioje byloje, gerokai viršija bendrą sutarties vertę.
- 60 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos kaip draudžiančios nacionalinės teisės aktus, neleidžiančius vykdymo klausimus sprendžiančiam teismui, kuriam pateiktas prieštaravimas dėl vykdymo, savo iniciatyva arba vartotojo prašymu vertinti vartotojo ir verslininko sudarytos finansinės nuomos sutarties, kuri laikoma vykdomuoju dokumentu, sąlygų nesąžiningumo, jeigu byla iš esmės nagrinėjantis teismas, kuriame pagal bendrosios teisės normas gali būti pareikštas atskiras ieškinys, kad būtų patikrintas galimas tokios sutarties sąlygų nesąžiningumas, gali sustabdyti vykdymo procesą iki sprendimo priėmimo dėl bylos esmės, tik jeigu bus pateiktas užstatas, kurio dydis gali atgrasyti vartotoją pareikšti arba palaikyti tokį ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 61 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos kaip draudžiančios nacionalinės teisės aktus, neleidžiančius vykdymo klausimus sprendžiančiam teismui, kuriam pateiktas prieštaravimas dėl vykdymo, savo iniciatyva arba vartotojo prašymu vertinti vartotojo ir verslininko sudarytos finansinės nuomos sutarties, kuri laikoma vykdomuoju dokumentu, sąlygų nesąžiningumo, jeigu byla iš esmės nagrinėjantis teismas, kuriame pagal bendrosios teisės normas gali būti pareikštas atskiras ieškinys, kad būtų patikrintas galimas tokios sutarties sąlygų nesąžiningumas, gali sustabdyti vykdymo procesą iki sprendimo priėmimo dėl bylos esmės, tik jeigu bus pateiktas užstatas, kurio dydis gali atgrasyti vartotoją pareikšti arba palaikyti tokį ieškinį.

Parašai.